

A kásrut alapjai, avagy hogyan legyünk szentek (Smini)

Ezúttal kivételesen a soros hetiszakasz (április 10.) utolsó mondatával kezdjük ismertetésünket. **Löhávdil bén hátámé uvén hátáhor uvén háchájá hánechelet uvén háchájá áser lo téáchél.** Tegyetek különbséget a tisztátalan és a tiszta között, az ehető és a nem ehető állapot között, ez utóbbit nem szabad elfogyasztani.

A szidra hosszan sorolja a szárazföldi és a vízben élő állatok fogyasztásának ismérveit, kevésbé hivatalosan fogalmazva: mi kóser és mi tréfli? Szárazföldieknek a hasított pata és a kérődzés a feltétel, vízieknek a pikkely, uszony stb. Ennél persze sokkal részletesebben sorolja fel a Tóra az egyes állatfajokat, köztük a csúszómászókat, a bogarakat és így tovább.

Mai szemmel nézve eszünkbe jutnak az örök kétkedők, az önjelölt megmagyarázók állandó kommentárjai. A disznóhús azért nyilvánított tréflinek, mert a forróságban hűtés hiányában gyorsan megromlott volna. Ma már van frizsider, úgymond, miért ne lehetne enni? Erre az „érvre” nagyon figyeljünk oda, mert gyakran elmondják nekünk, és nem csak a sertés vonatkozásában. Nem biztos, hogy az illető „tóraellenes”. Az viszont biztos, hogy nem ismeri legszentebb könyvünk szellemiségét.

Az utolsó mondatnál kezdtük elmélkedésünket, ugorjunk most visszafelé néhány sor. **Vöhítkádistem vihjitem ködosim ki kados áni!** Szenteljétek meg magatokat, mert én szent vagyok! (11/44). **Vihjitem ködosim ki kados áni!** Szentek legyetek, mert én is szent vagyok! (11/45).

Nos, ez a két mondat egyben válasz a frizsiderre hivatkozó embertípusnak. Nem azért nem ehetünk tréflit, mert annak egészségi ártalma lenne. Hanem mert Isten megparancsolta, hogy ne szentségtelenítsük meg magunkat az általa tisztátalannak nyilvánított állatok fogyasztásával: „én szent vagyok, legyetek ti is azok!”

Persze bibliamagyarázóink szóvá teszik: vallásunkban nincsenek szentek, így az ember sem lehet szent. Ez a parancsolat úgy értendő, említik bölcseink, hogy ha az ember csak arra törekszik, ismétlem, törekszik, hogy szent legyen – már ezzel eleget tett az isteni parancsolatnak.

A kásrutról meg csupán annyit: független a különböző árnyalatú zsidó közösségek felfogásától. Nincs kicsit kóser, nagyon kóser, közepeesen kóser! Ezért nézhetünk némi fenntartással egyes készítmények feliratára: glatt kóser (szigorúan kóser).

Tudom, profán a hasonlat, és nem is tőlem származik: nem lehet „kicsit” teherbe esni...

Ráv

SCHWEITZER JÓZSEF

A peszach történelmi háttere

Egy egyiptomi papiruszon olvasható: A szegény sorsú gyermeket csak addig nevelik, amíg anyja karjából ki nem szakíthatják: Mídon férfisorsba jut, csontját úgy ütik, mint a számarét: vezetésre szorul, mert testében nincs értelem.

Egy egyiptomi falfestményen láthatjuk a téglákat emelő rabszolgákat s az azokra kezükben bottal felügyelő egyiptomiakat.

A Tórában ugyanakkor olvashatunk arról, hogy az Egyiptomból kiszabadult egykori rabszolgák visszasírják az egyiptomi bőséges táplálkozást a sivatagi vándorlás nélkülözése közepette.

A fentieket egybevetve, arra a megfontolásra juthatunk, hogy táplálékban nem szenvedtek hiányt annak érdekében, hogy elegendően erősek legyenek a súlyos és egyre súlyosbított rabszolgamunka elvégzéséhez.

Peszach ünnepe kapcsán három állomást kell megkülönböztetnünk.

József és testvérei Egyiptomban szíves fogadtatásra találnak. Ez az első állomás.

Helyzetük megromlik, rabszolgaságba esnek. A Mindenható küldötte, Mózes, Áronnal a jobbján, a Mindenható segítségével mégis kiharcolja szabadbá bocsátásukat.

Petőfi híres versorát: „Anyám, az álmok nem hazudnak”, már az ókori kultúrnépek is tudták, az álmok jelentősége az azokkal foglalkozó szaktudományban ma is hatalmas jelentőségű, gondoljunk csak Freudra vagy Ferenczi Sándorra.

Nagy jelentőséget tulajdonítottak az álmoknak Egyiptom fáraói is, s álmofejtő képességének köszönhetette a héber ifjú, József, hatalmas egyiptomi karrierjét. Alkirály, s mondhatni közeljáró főminiszter lett.

Hogyan történhetett, hogy egy idegenből jött egykori rabszolga az egyiptomi hierarchia ilyen magas csúcsára emelkedhetett? A Szentírás erről nem szól, de segítségünkre jön az egyiptológia, amelyből ismerjük a hiksosz fáraók korszakát, vagyis azokat a fáraókat, akik alacsony sorsból emelkedtek az uralkodói székbe, s egyben az idegen származásúak mondhatni szalonképesekké, minden magas tisztségre alkalmassá váltak uralkodásuk alatt. A történelem azonban változik, a hiksosz uralkodók eltűnnek, s egy nagy nacionalista politikai fordulat elsöpri őket, velük együtt pedig az uralmuk

Az időszámításunk előtti 1300–1270 közötti években vagyunk.

Ezen évek előtt háborús körülmények voltak, s II. Ramszesz – ő hihetőleg ugyanaz, mint a Tórában is említett Ramszesz, aki egy hatalmas eleségtár várost épített és nevez el önmagáról – a híres építetők közé tartozik. Az építést a rabszolgák végzik, akiket szinte nem is vettek emberszámba.

Emlékezzünk az írásunk elején közölt verseztetre, amelyből kiderül, hogy rabszolgáikat értelmetlen gépek tartották.

Sok szegény ember valóban ellátatlan gyermekét a Nílusra bízta.

KITÜNTETÉSEK

A március 15-i nemzeti ünnepünk alkalmából adományozott díjakból az alábbi, tisztelettel és elismeréssel övezett hittestvéreink részesültek. Gratulálunk!

Herczog László, a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjének polgári tagozata kitüntetését vehette át.

***

A nem Magyarországon élők és a külföldiek közül a legmagasabb rangú elismerést, a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a Csillaggal kitüntetését kapott A Lelkiismeret Hangja Alapítvány alapítójaként és vezetőjeként a vallásszabadság, az emberi jogok, a felekezetek közötti tolerancia előmozdítása és támogatása érdekében végzett tevékenysége elismeréseként Arthur Schneier, a New York-i Park East Zsinagóga főabbija.

***

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) által alapított Aranytoll-díjban részesült a Magyar Sajtó Napja alkalmából a tótkomlói születésű Benedek István Gábor, a magyar zsidó társadalmi, szellemi életet bemutató Remény című folyóirat alapító főszerkesztője.

***

Széchenyi-díjat vehetett át sokoldalú irodalmi munkássága, életműve elismeréseként Ungvári Tamás József Attila-díjas író, kritikus, műfordító, az irodalomtudomány doktora, az ORZSE nyugalmazott egyetemi tanára.

Károly walesi herceg és felesége, Kamilla hercegnő négynapos magyarországi látogatása során felkereste a Dohány utcai zsinagógát, ahol gyertyát gyújtott a holokauszt áldozatai előtt tisztelegve. A hercegi párt Fröhlich Róbert dandártábornok, a Dohány utcai zsinagóga főabbija, Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, Zoltai Gusztáv, a Dohány utcai körzet elnöke, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója fogadta és vezette körbe a világ második legnagyobb és Európa egyik legmonumentálisabb zsinagógájában, amely a nagy hagyománnyal rendelkező magyar zsidóság jelképe.

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

A Mazsihisz a részvételre buzdít

A Mazsihisz arra kéri tagjait, hogy „éljenek állampolgári jogokkal és kötelességükkel”, és menjenek el szavazni az áprilisi országgyűlési választáson.

Azt, hogy melyik pártra adják voksukat, a lelkiismeretükre bíz-

zák. A Mazsihisz eddig sem adott semmiféle instrukciót, s ez az idei választáson sem lesz másként. A Mazsihisz a négy történelmi egyház egyikeként vallási és érdekvédelmi kérdésekkel foglalkozik, nem politikával.

Meghalt Efra

Jó ember volt. Jó zsidó volt. Jó magyar volt. És igazi izraeli, Agmon Efra (Teichmann Ernő).

A huszadik században élt, az elmúlt évtized már ráadás volt számára. Fia-talorában minden megtörtént vele, ami egy ember életét meghatározza: vallásos szülei nyolcgyerekes családjában a legidősebb fiú volt, Kisvárdán és Dombóváron járt iskolába – 1938-ig, amikor kihirdették az első zsidóellenes törvényt. Apja üveg- és porcelánkereskedésben segédkezett egy ideig, de amikor egy városukba telepített munkaszolgálatot egység értelmiségi tagjaival megismerkedett, elkötelezett hívévé vált a liberális és baloldali gondolkodásnak. Hamarosan a cionista Hasomér Hacair tagja, aktivistája lett, s az maradt egészen 88 éves korában bekövetkezett haláláig.

Megkérdeztem egyszer, hogy a negyvenes évek elején a háborúba menetel ő országban, a jobboldal uralma és a radikális nemzetiszocialista térnyerése közepette hogyan képzeltek el egy általuk vágyott baloldali országot. Azt válaszolta, hogy nem a szülőföldjükön, Magyarországon, hanem otthon, Palesztinában akarták kiharcolni a munkások és a szegények igazát.

Efra a legsötétebb évben, 1944-ben élte meg élete legnagyobb kalandját. Az illegális cionista ifjúsági mozgalom hamis irataival vasúti tisztként, jelmezben szöktette Romániába társait, járta Budapestet, hogy a Vöröskereszt nevében élelmiszert vigyen a gyerekházakba és a gettó lakóinak. Demény Pál és kommunista mozgalom volt az egyik állandó bázisa. 1944 áprilisától 1945 januárjáig 14 helyen lakott a városban. Gyakori vendége volt a mozgalom földalatti központjának, a Vadász utcai Üvegáznak is. Világnézete és példája sok ott rejtőzött fiatalot vonzott, vakmerősége miatt összeveszett a ház vezetőségével is, olyannyira, hogy be sem akarták már engedni. Akkor szabályosan rájuk tört az ajtó.

Határozottan, elveihez, barátaihoz, zsidóságához és magyarságához hűségesen élt és viselkedett izraeli évei alatt is. Egy évvel a felszabadulás után vándorolt ki, a Haogen kibuc alapító tagjaként dolgozott, épített, kereskedett a következő negyedszázadban. 1971-ben önálló külkereskedelmi céget alapított, azóta Jeruzsálemben élt. Az első köztört volt, akik éltek a magyar kapcsolataik kínálta lehetőséggel, és mindkét fél számára hasznos üzleteket kötött.

Nem feledkezett meg a szülőföldhöz fűződő más szálakról sem. Támogatta a kisvárdai zsidóság történetét feldolgozó munkát, vezetőségi tagja, kincstárnoka volt az Izraelben és itthon egyaránt működő egyesületnek, amely a magyarországi cionista ifjúsági ellenállási mozgalom emlékét ápolja. A kezdet kezdetén segítségemre sietett az Üvegáznak – akkor még csak tervezett – emlékszoba ügyeiben, és boldogan részt vett az első sajtóbemutatóján. Azóta is rendszeresen érdeklődött, véleményét mondott, tanácsokat adott.

Barátunk, Eli Netzer, a hírneves költő közreműködésével az utolsó éveiben, már nagyon beteg, megírta élete történetét és gyermekeinek, barátainak szóló gondolatait.

Mikor utoljára Budapesten járt, a földalatti lejárataánál, az Andrassy út elején búcsúztunk el egymástól. Azóta is előttem van, amint kissé görnyedt háttal megy le a lépcsőn. Akkor

arra gondoltam, talán nem találkozunk többet. Tévedtem! Tavaly meglátogathattam jeruzsálemi, hegyen épített otthonában, ahol derűsen fogadott, kertjéből együtt gyönyörködhetünk a város panorámájában. Inkább ezt a képet őrzöm meg róla.

Vámos György

Bemutatjuk a pécsi zsidóság új vezetőjét

Goldmann Tamás, a Mazsihisz pécsi hitközségének új elnöke 1967-ben született, és szociális munkásként dolgozik. Jászberényben és Budapesten végezte tanulmányait. A Tamás Alapítvány intézményvezetője, ahol a pécsi hajléktalanokat segíti. Családos ember, három gyermeket – két fiút és egy kislányt – nevel.

– Feleségem révén kerültem Pécsre, és körülbelül másfél éve imádkozom rendszeresen zsinagógánkban. Kedves kollégáim, Ungár Zsuzsa és Stark András hívtak el a közösségbe. Krausz István elnök úr lemondása után megkerestek, hogy vállalnám-e a tisztséget. Nehéz döntés volt, mert elsősorban a munkámra koncentráltam, és addig is sok tennivaló nehezedett vállaimra. Végül igent mondtam, mert nagyon megtisztelő volt, hogy rám gondoltak. A pécsi közösség nagy többséggel választott meg elnöknek. Először meg kellett ismerem a hitközség működését, és hála Istennek azt tapasztaltam, hogy nagyon sok hittestvérünk szeretne segíteni. Talán a nehéz idők hatására, de sokan ajánlották fel munkájukat és álltak mellém. Mindenképpen szeretnénk őket bevonnani a közösségi életbe, tudásukhoz és érdeklődésükhöz közel álló feladatokat adva nekik.

– Szervezeti reformokat is bevezettek. Hogy néz ki az új vezetés?

– A pécsi hitközség közgyűlésének jóváhagyásával felállt egy négytagú elnöki kabinet. Kollégáim egy-egy szakterületet visznek, és közösen dolgozunk. Azóta egyre több önkéntes jelentkezik, és ezt nagyon köszönjük! Az elnöki kabinetben külön szakember foglalkozik jogi, könyvelési, pénzügyeinkkel és kulturális életünkkel.

– Véleménye szerint minek köszönhető a sok önkéntes?

– Az elnökség már kezdetben világossá tette, hogy nyitott minden kezdeményezésre, javaslatra, és várja a tenni akaró embereket. Elsősorban a társadalmi munkára építünk, én sem kapok fizetést.

– Mennyi pluszmunkát jelent önnek új beosztása?

– Több órát naponta, amit szívesen vállaltam. Az ingatlanjainkat fenn kell tartani, és kiadásukat mi intézzük. Számos idősebb hittestvérünk van, akiket napi szinten segítünk, megszerveztük például betegszállítástukat.

– Pécs Európa Kulturális Fővárosa lett. Mennyire vonták be a projektbe a helyi zsidóságot?

– Nem nagyon, és ezt kicsit nehezményezzük. A felvezető évre, 2009-re nyertünk a várostól egy pályázatot, konferenciát tartunk a budapesti Holokauszt Múzeummal közösen 2010 tavaszán a dél-dunántúli zsidóság történetéről. Hosszabb távú terveink, hogy a régió zsidóságának Pécsen emlékhelyet hozunk létre.

– Milyen rendszeres programjai vannak?

– Minden pénteken istentisztelet után kidust adunk, és több, korosztályi alapon szerveződő csoportunk mű-

Körzeti kitekintő

Dohány körzet

A Dohány utcai templomkörzet kiválóan megszervezett, úgynevezett Látogatói Nyílt Napot tartott. Ez alkalomból rendkívül nagyszámú érdeklődő tekinthette meg a gyönyörű zsinagógát, ahol a körzet főbírája, Fröhlich Róbert és elnöke, Zoltai Gusztáv tartottak idegenvezetést. A vendégek négy csoportban mehettek fel az orgonához és csodálhatták meg Pásztor Raymond rögtönzött játékát. A templom részeként számon tartott kis múzeumban a rebbecen, Fröhlich Kati vezette az érdeklődőket. A program zárásaként mintegy háromszázan vettek részt a Hősök Templomában a Schwezoff Dávid által vezetett mincha-márv imán.

Olvasóink véleménye

A közelgő választásról

Az alábbiak megírására az készített, hogy rövidesen országgyűlési választásokra kerül sor, s az eredmény mindenképpen hatással lesz a magyarországi zsidóság életére.

Ismerve a Mazsihisz és T. Szerkesztőség álláspontját, előrebocsátom, hogy tudom, ez az újság nem politizál, nem foglalkozik aktuális politikai eseményekkel, azonban kimondva-kimondatlanul igenis érint minket a politika szele, és nem mindegy, hogy hogyan, milyen mértékben.

Most, amikor a rendszerváltás 20. évében – Közép-Európában utolsóként – eljutottunk odáig, hogy elfogadták a holokauszt tagadásának törvényét, úgy vélem, a leköszönő parlament tagjai elégedetten dőlhetnek hátra, hiszen megtették azt, amit már két évtizeddel ezelőtt egyhangúlag meg kellett volna lépniük.

A demokrácia égisze alatt kisztílt és egzisztenciális vitákba bocsátkoztak rólunk a fejünk felett. Mint gyakorló jogász, nem kívánok most az egyik megszűnőben levő párt azon álláspontjának fejtegetésébe bonyolódni, miszerint az alapvető jogok körében a szólás szabadsága vagy a személyiséghez fűződő jogok élveznek elsőbbséget.

De az elméleti vitákon túllépve, megjelentek nyíltan, félreérthetetlenül az újnáci eszmék hirdetői, akik a demokrácia égisze alatt a parlament kapujában állnak.

Ne higgye egyetlen hittestvérem sem, hogy bekerülések esetén az antiszemita megnyilvánulások csökkenni fognak, nem kerül sor majd új nácik masírozására, nem vetítik majd újra a Jud Süst, és sorolhatnám azokat a megnyilvánulásokat, amelyek keserűvé tették és teszik hétköznapjainkat.

Nem tudom, de elképzelem, hogy ki mit érez egy-egy politikai plakát előtt, ahol a ki tudja milyen származású képviselőjelölt képét Dávid-csillaggal illetik.

Szerencsére a mi rabbijainknak nem kell megnyilatkozniuk a közösségük előtt, hogy a kile tagjai kire szavazzanak.

Amint ez ideig soraimból kitűnt, sem pártokat, sem politikai álláspontokat nem érintettem, és ettől a továbbiakban is tartózkodom.

ködik: az ötvenes éveikben lévőeknek és fiatalabb tagjainknak. Az aktív fiatalok száma 10–20 fő között van, még keresik a helyüket, és a szórványzsidóság köréből, környékbeli településekről is csatlakoztak hozzájuk. Ötveneseink havonta egyszer találkoznak. Hitközségünk három hete a kaposvári kilét látogatta meg, és egy színházi előadást is megtekintett.

– Milyen rendszerességgel imádkoznak?

– Péntek este és szombat délelőtt.

– A pécsi zsidók mennyire vállalják fel identitásukat?

– Időseinknek ez természetes, az anyatejjel szívták magukba. A zsidó fiatalok pedig a társadalmi változások hatására bátrabbak lettek.

– Milyen tervei vannak?

– Minél több kulturális programban gondolkozunk, mind zsinagógánk, mind hitközségi székházunk helyiségeit meg szeretnénk tölteni élettel.

Bár a hadra fogható emberek alacsony száma miatt a vidéki zsidóság körében ez nagyon nehéz, a pécsi hitközség jól és gördülékenyen menedzselte le a változást. Egy korszak lezárult, Schönberger András főbírája és Goldmann Tamás elnök vezetésével azonban tovább él a baranyai megyeszékhely zsidósága.

Szilágyi Iván Péter

A Kazán István Kamaraszínház bemutatja, a Zsidó Kulturális Estek programsorozat keretén belül

Sárdi Mária

KISLÁNY A POKOLBAN

című holokauszt monodrámaját.

2010. ÁPRILIS 19-ÉN ESTE 19 ÓRAKOR
A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGÁBAN

Előadja: Budai Tünde (KRE hallgató)
Rendező-dramaturg: Kriszt László (KRE hallgató)

AZ EST MŰSORA:
Köszöntőt mond: Dr. Fröhlich Róbert Főbírája és Dr. Egresi László (KRE)
Közreműködik: Székelyi József, Balázsovits Lajos
Ének: Bárdos Barbara
Ének és gitár: Gerendás Péter
Sárdi Mária *Kislány a pokolban* című műve alapján!

Jegyek kaphatók:
Játékszín szervezés 1066 Budapest, Jókai u. 21.
Tel: 06-1-2-691-540
www.mindenamisinhaz.hu weboldalon
a www.interticket.hu és a www.jegymester.hu országos hálózatában

Azonban a cikkem kérdéskörére visszatérve, nem nézek derűsen a jövőbe, mert olyan közhangulatot tapasztalok, amihez fogható én, aki a világégit követően születtem, még soha nem éltem meg.

Édesanyám keserősége és gyűlölete nem volt ilyen mérvű, karján az auschwitzi tetoválással, mint amilyen megnyilvánulások napvilágot látnak irántunk napjainkban egyes médiákban és egyes emberekben.

Vajon mitől ez a vad gyűlölet, különösen azoktól, akik másod-, harmadgenerációként cseperedtek fel, és az a szó, hogy holokauszt, számukra szinonim fogalomvá vált a gyűlölt zsidóval?

Nem hullatok könnyet a most leköszönő képviselőért, mert napjaink hangulatáért pártállástól függetlenül felelősek.

Mint korábban már hivatkoztam rá, elmulasztották a legalapvetőbb normák szabályozását, határozott értelmezését, és ezzel olyan helyzetet teremtettek, hogy közútjainkon, köztereinken az intézkedés alá vonttal szemben. Nem érzem azt, hogy ez az erőszakos szervezeti biztosítási tudja számunkra a biztonságot, azokat az életkörülményeket, amelyek lehetővé teszik, hogy nyugodtan élhessünk, dolgozhassunk, tanuljunk, és atrocitások nélkül gyakorolhassuk vallásunkat.

A demokrácia szabadságot jelent, és határait nem csupán törvények, hanem erkölcsi normák, társadalmi elvárások is megszabják.

Ha a törvényeink nem alkalmasak arra, hogy a végrehajtó hatalom tagjai azoknak egyértelműen és határozottan érvényt szerezheszenek, akkor hol van az erkölcs, a norma, amely a jogszabályokhoz képest még szankcióval sem rendelkezik?

Hatvanegyedik évemben járok, esetenként utazom tömegközlekedési eszközön, s még emlékszem arra, diákként hogyan pattantunk fel az ülésről, ha felszállt egy idős ember, részére helyet adva. Ma ilyesmit nem tapasztalok. Lehet, hogy ez csupán számomra erkölcsi elvárás.

Mindezzel szemben hallhatom a hangos mocskolódást, a pejoratív megjegyzéseket X-re, Y-ra „ezek a mocskos zsidók” kezdettel. Az is tény, hogy egyetlen pisszenés nincs a járművön, és a rendreutalító megjegyzésre a további inzultus elkerülése végett az ezt szóvá tevő kénytelen leszállni.

Folytathatnám a sort, és gondolom, több olvasóm is kiegészíthetné írással ilyen irányú személyes tapasztalataival.

Mindezek után mit remélek, mit várok a közelgő választásoktól? – vetődik fel joggal a kérdés.

Nem vagyok optimista, de előttem van a közelmúlt ausztriai példája, ahol – igaz, rövid időre – terep nyert a szélsőség, és ez kiváltotta Európa és a haladó világ nemtetszését.

Remélem, nem jutunk el ideig.

Dr. Vass Sándor ügyvéd,
a BZSH elnökségének tagja

A „szombatórakról”

Tisztelt Szerkesztőség! Az Új Élet március 1-jei számában megjelent vallási vezércikkhez szeretnék egy kiegészítést fűzni. Ráv, a hetiszakaszok szerzője, a Ki tisztá szidráról írtakban megemlíti, hogy a volt budai főbírája vezette be az úgynevezett szombatórát. Emlékezetem szerint ez nem az ő saját ötlete volt, hanem Moskovits nyíregyházi ortodox rabbi idézte, aki szerint ha valaki a pártállamban sabbátkor dolgozni kényserül, akkor tartson legalább „szombatórát”.

Joel Berger rabbi
Stuttgart

Raj Tamás z.l. búcsúztatása

Tisztelőinek tömege kísérte utolsó útjára a 70 éves korában elhunyt főrabbit

Temetés

Több százan töltötték meg a Kozma utcai sírkert ravatalozóját. A Mazsihisz és a BZSH világi vezetőin kívül ott voltak a rabbikar tagjai Schweitzer József nyug. országos főrabbi vezetésével, kántorok, körzeti elnökök, egykori tanítványok, valamint parlamenti pártok, társadalmi szervezetek képviselői és sok-sok tisztelője Raj Tamás főrabbinak.

Fekete László főkántor fájdalmas gyászszóltárát követően Kardos Péter főrabbi búcsúzott egykori tanuló-társától. Ezután az elhunyt testvére, Raj Ferenc rabbi a család nevében szóló, szentírási idézetekkel méltatva Tamás sokirányú munkásságát a magyar zsidóság és a nem zsidók közötti kapcsolatok erősítéséért.

A főkántor Kél málé ráchámimját követően a rabbikar tagjai vitték a kopsorsót a rabbiparcelláig, ahol az előírt ima elmondása után Raj Tamás fia, Rafael mondta el a kádist.

Búcsú

Sírnak a József körüti fák. Sírnak, mert a fák emlékeznek. Ők láttak téged ott, abból a sötét józsefvárosi házból naponta kijönni, és átmenni a másik oldalra, belépni – ahogy akkor neveztek – a rabbiszeminárium patinás épületébe.

A fák sírnak, a fák nem ismerik a próféta intelmét:

Al tivchu bámész. Ne a halottat sirassátok, hanem saját magatokat!

Mert ti lettetek szegényebbek. Mert ahol ő van, ott már nincs szenvedés, fájdalom, betegség.

Gyászoló gyülekezet!

Már csak néhány hét választ el

Ezek a gyermekek ma már felnőttek – nem egy közülük itt van most, egykori mestere koporsójánál. Az alefbésztől indítottad őket, s kézen fogva vezetted a nagy csapatot az ünnepeken át a zsidó hétköznapiig.

A zsidóság és Izrael szeretetét tőled örökölték.

Tőled hallották először a modern héber nyelvet. Tanévben és vakációban, vagy a szarvasi tábor elődjében, Füreden, hitükre büszke, öntudatos emberré formáltad őket.

Te most elmentél, de a KÖNYVEK, a KÖNYVEID életre kelnek, és tanítanak tovább!

Első állomáshelyed Szeged volt. Nem kisebb rabbiégyéniség hagyományozta rád írásban a közösség vallási vezetését, mint a tragikusan fiatal korban eltávozott Schindler József.

70 év. Születésnapodat már a kórházban élted meg. DE MEGÉLTED, DE MEGADA-

Hová lettek közös mestereink: Scheiber Sándor, Richtman Mózes, Szemere Samu?

Ők már az égi rabbiképzőben vannak – és most – 70 évesen – te is átíratkozol...

Életutad kerek volt. A sors szerető családdal kárpótol mindden sérelemért.

Indulj, Tamás, az Örök Bíró elé, hogy elvedd jutalmadat mindazért, amit a magyar zsidóságért tettél.

Pihenésed legyen békés és nyugodalmas.

Úgy legyen!

Amen.

(Kardos Péter főrabbi gyászbeszéde)

Testvéretem temetem

Való igaz, Raj Tamás egyetlen vér szerinti testvére én vagyok, de ahogy körülnézek ebben a nagy terebben, sok testvért látok, akik

Kettépattant az élete dala.

Kár! Egy zsolttár az ajkában rekedt,

S most elvesztettük ezt az éneket,

Örökre el...

De mégsem! Mert Tamás ránk hagyta a Biblia 150 héber zsolttárának mesteri magyar fordítását, hogy – őt idézve – „a mai hazai olvasó megtalálja e könyvben a mindannyiunk számára oly fontos vigaszt, reményt, lelki erőt és felüdülést”. Talán Tamás erre a napra gondolt, amikor a 90. zsolttárt fordította: „Életünk ideje hetven év...” – és neki hetven esztendő adatott meg. Ami mindennél fontosabb, ő mindig szem előtt tartotta ugyanennek a zsolttárnak a tizenkettedik mondatát: „Napjainkat számba venni taníts meg úgy, hogy bölcs szívhez jussunk.”

Tanulás és tanítás. Hányszor mondta bátyám nekem kissé dorgálóan: „Ne csak beszélj, de tanítsál is!” Zsidó emberek szerzte e világon ezen a héten Mózes második könyvének két utolsó szídráját, hetiszakaszát – Vájákhélt és Pökudét – tanulmányozzák. Az első hetiszakasz legelső paragrafusa a szombat megszenteléséről beszél. Milyen gyönyörű volt a szombat az én testvérem házában! A béke angyalai, a Magasságos küldöttei voltak közöttünk... Maya és Ráhel meggyújtották a gyertyákat, elmondták a hozzátartozó imát, majd Tamás megáldotta a gyermekeket, Ráhel és Ráfit, akik már mint felnőttek is igyekeztek minden péntek este a családdal lenni. Később, miután Ráhel férjhez

nek és személyiségének volt egyfajta pozitív kisugárzása, amely csak a kiválasztottaknak adatik meg. Ugyanakkor huncut humora és jószágos mosolya megnyugtató közvetlenséget árasztott. Mindemellett példakép és mester volt, különösen abban, hogy a tárgyi tudásra való tanítás mellett önbizalmat tudott adni embertársainak. Ő valóban egyike volt a bibliai Áron tanítványainak, aki szereti a békét, követi a békét, és közelebb hozza őket a Tórához. A mi kicsi, sokat szenvedett hazánknak mennyire nagy szükségére lenne több ilyen emberre!

Gyászoló gyülekezet! Akár zsidók vagytok, akár keresztények, akár hívők, akár ateisták, legyetek az én testvérem tanítványai! Szeressétek a békét, szeressétek embertársaitokat, és hozzátok őket közelebb a Tóra örök értékű erkölcsi tanításaihoz! Akkor lesz jövője a magyar zsidóságnak, és akkor lesz jövője Magyarországnak is.

Zsinagógáinkban szerzte a világon Pökudé, a második hetiszakasz olvasásának, Mózes második könyvének befejezése után szokás azt mondani: *Cházák, cházák, vönitcházák!* Légy erős, légy erős, és erősítsük egymást! Talán ez Tamás utolsó üzenete hozzánk. Ő belép az Örökkévalóságba. Az ő életének könyve e földön befejeződött, és ahogy a középkori könyvek végén írva vagyunk, *Tam vönislám sevách lá-Él, boré olám: Befejeződött és teljessé vált, dicsőség az Úrnak, a világ Teremtőjének. Drága testvérem, Tamás, léch bö-salom, menj békével!*

(Dr. Raj Ferenc a budapesti Bét Orim Reform Zsidó Hitközség alapító rabbija és a kaliforniai Berkeley Beth El Közösségének emeritus rabbija)

Részvét

Mély megrendüléssel értesültem, hogy életének 70. évében elhunyt Raj Tamás. A magyarországi zsidóság egyik legkiemelkedőbb gondolkodójának halálával az egész nemzet érte súlyos veszteség. Raj Tamás rabbiaként, történészként és egyetemi oktatóként is következetes képviselője volt az egyetemes emberi értékeknek. Humanizmusa, hite és tudományos munkássága évtizedeken át hirdette a magyar nemzet sokszínűségét, a megbékélés és az egymásrautaltság üzenetét. Raj Tamás élete és annak üzenete az egész nemzet öröksége.

Bajnai Gordon miniszterelnök

Megrendülve értesültünk Raj Tamás nyugalmazott főrabbi, volt országgyűlési képviselő haláláról. A Fidesz parlamenti képviselői nevében együttérzésemet fejezem ki a gyászoló közösségnek, a családnak, barátoknak, munkatársaknak.

Navracics Tibor frakcióvezető

Mély megrendüléssel fogadtuk Raj Tamás főrabbi halálának híreit. Élete és munkássága megbecsülést és tiszteletet érdemel, hiszen mindaz, amin ő keresztülment, a magyar zsidó közösség sorsát is példázta. Elismerés illeti oktatói és írói munkásságát is, amely joggal vált a zsidó és egyetemes kultúra részévé. Raj Tamás neve a magyar-zsidó közeledés elharcosaként is ismertté lett. Őszintén osztozunk a családdal, a rokonsággal és a magyar zsidó közösség fájdalmában.

Mesterházy Attila,
az MSZP országgyűlési képviselőcsoportjának vezetője

Kardos Péter

attól az estétől, amikor a szédert adó házigazda felölti halotti ruháját, és idézi Rábbi Elozor ben Ázarjo szavait.

Haré áni köven sivim sono. Íme, én már 70 éves vagyok... ezt mondja a bölcs, arra utalva, hogy mennyi mindent nem végzett még el, és mennyi tanulnivalója van még hátra...

Sivim sono – hetven év! A bibliai 70 esztendő. A zöchusz, az érdem. A jutalom, amit a halandó elérhet...

Tamás is elmondhatta volna: háre áni köven sivim sono, íme, 70 éves lettem – de nekem nincs tovább!

Tévedsz, egykori, fél évszázaddal előtti tanulótlársam.

Igaz, már nem taníthatasz tovább. De tanítanak könyveid! Könyveid, amelyeken nemzedékek nőttek fel.

A Nagyfuvaros utcai népes talmud-tórától a Lauder-iskoláig.

De mindkét helyre kész, felkészült rabbiaként érkezted.

Talmud-tórák. A gyermekek rajongva vettek körül. Érezték: nemcsak szereted, de tiszteled is őket.

TOTT! Ezért hadd próbáljam vizsgáztalni családodat, tisztelőidet, barátaidat... és magamat. Gyász helyett a kegyelet, fájdalom helyett a hála és a köszönet érzése – ez kell, hogy a temetés után eluralkodjon a szívetekben és lelketekben. Hogy Isten eddig is megtartotta őt számotokra, számunkra.

Gyászoló gyülekezet!

Néhány hete ott függ falainkon egy tábla, az van ráírva: misenechenesz ádor, márbin böszimcho – jön ádar hónapja, sokasodik az öröm.

A magyar zsidóság legújabb kori történelmében nem Raj Tamás az első rabbi, aki ádar hónapjában távozik...

Reméljük és hisszük, hogy nem a próféta feddő szavai sújtanak bennünket intón és figyelmeztetőn: örömtöket gyásszá változtatom!

Tamás, egykori tanulótlársam! Egyedül maradtam eddig közös emlékeinkkel.

Hová lett az a József körüti lakás, amelynek óriási íróasztalánál együtt próbáltuk megfejteni a Jajre deót, a hilchajsz söchito törvényeit?

Raj Ferenc

családommal és velem együtt gyászolják Tamás halálát. Vannak pillanatok, amikor a szavak cserbenhagyják az embert. Olyankor az imákban találunk menedéket. Mint kisgyermek, bátyám és én lefekvés előtt hányszor elrebegettük együtt azt a rövid imát, amelyre szeretett nagyszüleink tanítottak! Behunytuk szemünket, és háromszor ismételtük:

Segítségedet remélem, Örökkévaló,

Remélem, Örökkévaló, segítségedet,

Örökkévaló, segítségedet remélem.

És igen, az imák csodát művelnek: most a lélek szemeivel látjuk őt – jószágos arcát, huncut mosolyát –, és emlékezzünk bölcs tanításaira, melyeket ránk hagyott. De ahogy kinyitom a szemem, a kopsorsó közelsége a huszadik századi modern héber költészet vezéralakjának, Chájim Náchman Bialiknak szavait idézi fel:

Ha meghalok, majd így sirassatok

Ím nincs többé a férfi, aki volt,

Elmúlt, noha még napja ki se tellett,

Mint Böcálélnak, Tamás lényé-

A Goldmark Kórus jubileumi hangversenye

„Minden születésnap visszatekin-
tésre ad alkalmat, a múlt felidézé-
sére, az eddig megtett út összefoglalá-
sára. Mi is megragadjuk a lehetősé-
get, és áttekintjük a sokféle
zenei irányzatot, melyet az eltelt 40
év alatt kórusunk megismert és
hangversenyein bemutatott. E sok-
színű zenei világból ragadunk ki
egy-egy darabot, hogy ízelítőt ad-
hassunk Önöknek” – idézet a márci-
us első vasárnapján, a Régi Zene-
akadémián tartott hangverseny
meghívójából.

A jeles alkalomra mindenki nagy
várakozással tekintett, annál is in-
kább, mivel egy ilyen kerek évszám-
os évforduló célja a múltidézés. „Mily
szép és milyen jó, ha testvérek együtt
vannak” – osztotta meg érzéseit a kö-
zönséggel a műsor egyik bemondója,
Ádám Mária karnagy kisebbik fia. Az
érdekesség kedvéért jegyzem meg ezt
a tényt, mert ahogy látható, ez az ügy
(a zsidó zene terjesztésének és műve-
lésének ügye) az Ádám családban im-
máron hagyomány, és nemzedékről
nemzedékre öröklődik.

A Régi Zeneakadémia nagyterme
már az előadás előtt egy negyedórával
zúfolásig megtelt, így ülőhely hiá-
nyában sokan az előtérből voltak
kénytelenek hallgatni a nagyszerű
koncertet.

A bevezetőben megismerhettük a
kórus alapításának történetét: 1969-
ben Ádám Emil – Scheiber Sándor
főrabbi támogatásával – 15 fős együt-
tessel kezdte meg tevékenységét a
Hegedűs Gyula utcai zsinagógában.
Célja a magyarországi zsidó kultúra
megmentése a feledéstől és a zsidó
zene népszerűsítése volt, ami negyven
év távlatából visszatekintve sikerült!
„A Goldmark Kórus alapító tagjai
döntően a rabbi képző tanítványai vol-
tak. A kóruspróbák lehetőségét terem-
tettek egy igazi közösség kialakulásá-
ra, sok-sok barátság, szerelem, sőt ház-
asság kötődött a kóruson belül, több-
ben 20–30 éve tagok, ugyanakkor sok
embert el is veszítettünk” – emlékezik
vissza az elmúlt négy évtizedre a má-
sik műsorvezető. Ma már közel 50 fős
a vegyes kar. Rendkívüli módon meg-
emeli a kórus hangzását – más vegyes
kórusokkal szemben –, hogy ennyi
férfi tag van, így erősek a férfi szolá-
mok, hiszen mindkét szólam vezetője
nagy tudású kántor.

A Goldmark Kórus rendszeres
résztvevője a Hannoverben működő
Zsidó Zenei Központ rendezvényei-
nek, ezenkívül Goldmark Károly szü-
letésnapjának tiszteletére minden év
májusában hangversenyeket adnak
Keszthelyen.

Schöner Alfréd főrabbi, az ORZSE
rektora – aki feleségével együtt a ren-
dezvény díszvendége volt – minden
segítségét megad a kórusnak, amely
énekével gyakorta színesíti a rab-
biképző zsinagógájának ünnepi isten-
tisztéléteit.

„Nehéz volt a válogatás, hisz az el-
múlt négy évtizedben olyannyi szebb-
nél szebb kórusművet adtunk elő” –
osztja meg a felkészülés kulisszatitka-
it a közönséggel a bemondó. Minden-
esetre a műsorra tűzött művek találó-
ak és egyediek voltak, és ezt a közön-
ség díjazta. Ádám Emil alapító karna-
gyuk előtt fejt hajtva, két zsolotárát
adták elő (133. és 130.), továbbá a
Zsidó Lélek – zsidó ének című dal-
csokrot, melyet a kórus életének kez-
deti éveiben állított össze a sokak ál-
tal már ismeretlen zsidó dallamvilág
legszebb és a zsidó lelket legjobban
kifejező melodáiából. Ez a dalszokor
más kórusoktól nem hallható.

Átütő sikert aratott Tóth Emil, az

ORZSE zsinagógájának főkantora Sol
Zimtotól az Avinu sebasámjimmal.
Ugyanígy Székelyhidi Hajnalka, az
ORZSE Liturgia Tanszékének tanára,
az operaház magánénekese Madárdal-
lával. „Tóth Emil majdnem az első
évektől oszlopos tagja az együttesnek.
Nincs olyan esemény, melyen ne szí-
nesítené fellépésével kórusunk reper-
toárját” – szögezte le a műsorvezető.
Sajnos a nagy taps és ováció ellenére
ismétlés – az előző évek gyakorlatá-
val szemben – nem volt.

Fekete László, a Dohány utcai zsi-
nagóga főkantora ezen az esten
Niedermeiertől a S'ma kajlénut adta
elő nagy sikerrel, és több műben szó-
lót énekelt, például Ádám Emil 130.
zsolotárában, Tóth Emillel és Kéval
Zsuzsával együtt. Samuel Naumbourg
franciaországi főkantor-zeneszerző
egyedi hangzású 100. zsolotárát, me-
lyet az unió csatlakozást követően a
Hannoveri Operában (és jelen esetben
is) hárfá-orgona kísérettel adtak elő,
Biczó Tamástól, a Hegedűs Gyula ut-
cai zsinagóga kántorától hallhattuk.
Biczó Tamás hangja – tanítómeste-
rének, Klein Ervin főkantornak kö-
szönhetően – sokat fejlődött.

„Ugyancsak adalék a kórus történe-
téhez, hogy Szécsi József, aki szinte
az első évektől részt vesz nálunk a
munkában, nagyon mély barátságban
volt édesapámmal. Mivel az Állami
Kórus tagja (azaz profi), ezért nem
minden alkalommal tud velünk lenni,
de ha teheti, eljön. A Keresz-
tény–Zsidó Társaság titkáráként
gyakran kéri fel a kórust más feleke-
zeteknél tartandó hangversenyre, így
igen szoros a kapcsolatunk. Most a
Duna Televíziónál is dolgozik, így ez
a stáb felvette az előadást, és majd va-

lamikor lesz belőle egy kis ízelítő ott
is” – nyilatkozta Ádám Mária.

Goldmark Károly Sába királynője cí-
mű operájának esküvői szertartásában
Salomon szerepében fedezhettük fel
Szécsi József jeles bariton hangját. A
menyasszonyt Székelyhidi Hajnalka, a
főpapot Fekete László alakította.

„Amikor Ádám Emil itt hagyott
bennünket, Király László lépett a he-
lyébe, aki rendszeresen új műveket al-
kot, és a kórus munkájában is aktívan
részt vesz” – tudtuk meg a bemondó-
tól. Király László öt magyar népdal-
ból ezen az estén kettőt hallhattunk: a
„Sínak-rínak a bárányok” című Tóth
Emil és Fekete László szólójával, to-
vábbá a „Lányról és édesapjáról”
mesélő dalt Kéval Zsuzsa és Tóth
Emil előadásában.

Zongorán kísért Éliás Vera, vezé-
nyelt Ádám Mária, aki tovább viszi az
apai örökséget. Ádám Mária szinte
szimbiózisban él a kórusal: egy-egy
műsorszám kezdetén, ahogy a kórus
elő vonult, a szemkontaktusból lát-
szott, hogy mindenkire figyel, és a kó-
rustagok minden mozdulatára rezdül-
nek. Kedves, de visszautasíthatatlan
kézmozdulattal hívta a közönség elé a
sokszor szerénységből a háttérben
maradó szólistákat.

A közönség minden egyes művet
áhitattal hallgatott és vastappsal jutal-
mazott. Cser Erzsébet szólista maga
is elérzékenyült Kelen Hugó Meme-
ntójának előadása után. Így volt ezzel
a közönségben ülő külföldi házaspár is,
és még sokan mások.

Reméljük, lesz még sok alkalom,
hogy e csodálatos zenét (az emberi
énekhangot kórusba tömörítve) újra
és újra élvezhessük.

Gémesi Brigitta

Pápaiak a Tábori Rabbinátuson

A HM Tábori Rabbinátusa a közelmúltban író-olvasó találkozót, könyvbe-
mutatót és tájékoztatót szervezett az egykori pápai zsidóság leszármazot-
taival, valamint a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagományörző
Egyesület vezető tisztségviselőivel és tagjaival, akik közül Hámori András
író munkáival, valamint az egyesület jóvoltából megjelent emlékkiadvánnyal
ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Frölich Róbert főrabbi, dandártábornok üdvözölte a megjelenteket, majd
taglalta a pápai kiadvány
című szolgálati Ady-idézet
(„Órások, vigyázatok a
strázsára”) gondolatiságát, je-
lentőségét a múltban és nap-
jainkban. Frölich a költőirás
szellemiségét, európai voltát,
utalásait – azt, hogy vala-
mennyien felelősek vagyunk,
de mindannyiunk kezében ott
a megoldás – további citátu-
mokkal támasztotta alá.

A főrabbi beszélt Pápa
város hajdan volt és ma ott élő
zsidóságáról, egykor világhírű
jesivájáról, mely napjainkig
éreztetni szellemi hatását, s
valójában a háború után csak
átette székhelyét a Boro
Parkba, ahol a mai napig is
tábla hirdeti: „Itt vannak a
pápaiak”. Órizzük hát gyö-
kereinket, hagyományainkat, ismerjük meg elődeinket – fejezte be megnyi-
tóját Frölich Róbert.

Kerecsényi Zoltán pápai helytörténész, az említett kiadvány
kezdeményszövege szerkesztője (e helyen köszöntjük őket HM-kitünteté-
se alkalmából) tájékoztatást adott a kis kötettel kapcsolatosan. Elmondta egye-
bek mellett, hogy a történelmi-történeti áttekintés után a deportáltak névsora
következik, amely természetesen nem teljes.

Kerecsényi előadásában további műveket is bemutatott, például Sulyok
Dezso egykori pápai polgármester „Két éjszaka nappal nélkül” című írását,
valamint saját könyvét: „Két tudós Pápán”.

Hámori András író két nagy sikerű regényét követően újabbal rukkolt elő,
melynek címe: „Képtelen történet”. Beszélt a keletkezés körülményeiről, a
szép kis kötet mondanivalójáról. Mint hallhattuk: egy feje tetejére állított
világra csak abszurd módon lehet reagálni. A szerző ezután szólt a nehéz dön-
teket megelőző pillanatokról, ami a könyv alapérintése, valamint taglalta az
erkölcsösség-erkölcselenség fogalmakat. Végül kifejtette, miért is aktuális és
a ma emberéhez szóló a mű üzenete.

Politzer Sándor beszámolt az egyesület tevékenységéről, több sikeres ren-
dezvényről, zsidó és nem zsidó emberek támogatásáról, a MEASZ szerepéről,
a város vezetőivel való kiváló együttműködéséről.

Elhangzottak további tervek, melyek egy részét pályázatok benyújtásával
igyekeznek megvalósítani. Ilyen például a pápai zsidó családok életútjának
bemutatása és egy városi holokauszt-emlékmű felállítása.

Végül ismét a helytörténész vette át a szót, s megemlékezett Lőw Lipótról,
aki 1846-ban az átadott pápai zsinagógát magyar nyelven avatta fel, beszélt a
rabbi 1848-as szerepéről, az utána következő börtönvevekről, majd
szabadulásáról.

Az egyesület tervei között szerepel az egykori tábori rabbinak városukban
emléket állítani.

A rendezvény végén a városból elszármazottak és utódaik kaptak kérdé-
seikre választ. Állófogadás zárta a délutánt.

GÁL

Átadták a Scheiber-díjat

Az első alkalommal 1996-ban átadott
Scheiber Sándor-díjat mindig azok a magyar
állampolgárok, illetve határon túl élő magyarok
kaphatják meg, akik kiemelkedőt alkottak a
hebraisztika, a judaisztika, a zsidó vallás- és
művelődéstörténet, az oktatás, valamint a zsi-
dók és a nem zsidók közötti párbeszéd, illetve a
tolerancia előmozdítása terén. A magas rangú
elismerést Scheiber Sándor főrabbról nevezték
el, évente három személy kaphatja. Idén (a név-
adó halálának 25. évfordulóján) Menáchem
Schmelzer, a New York-i Jewish Theological
Seminary nyugalmazott professzora, Miskolczi
Ambrus egyetemi tanár, történész és Tibori
Szabó Zoltán kolozsvári újságíró, történész ré-
szesült a kitüntetésben.

A Hitközség Dísztermében, nagyszámú díszven-
dég és érdeklődő jelenlétében megtartott díjátadó
ünnepséget az Oktatási és Kulturális Minisztérium
szervezte. A programközlőként közreműködő Bar-
tók László üdvözölte az elnökségben helyet fogla-
ló Arató Gergely államtitkárt, Csepregi Andrást,
az Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetőjét,
Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit,
a Scheiber Sándor-díj kuratóriumának elnökét,
valamint a szakmai grémium tagjait, Feldmájer Pé-
tert, a Mazsihisz elnökét, Aliza Bin-Nount, Izrael
Állam magyarországi nagykövetét, Scheiber Sán-
dor lányát, Scheiber Mariát, a díjakat átvevőket és
mindazokat, akik eljöttek, hogy megismerjék az
eseményt.

Arató Gergely köszöntőjében egyebek mellett
kiemelte: a nagy jelentőségű, patinás díjat átadni is
nagy megtiszteltetés, majd rámutatott arra, hogy a
kitüntetettek a szellem, a tudás eszközeivel dolgoz-
nak azért, hogy a magyar kultúra szerves részeként
a zsidó kultúra és hagyomány tisztelni való és el-
fogadott maradjon. Az államtitkár bejelentette, a
kormány mindent megtesz ezért, s azért is, hogy az

Menáchem Schmelzer

Miskolczi Ambrus

antiszemitizmus a jövőben se nyerhessen teret.

Az államtitkár Hiller István miniszter megbízá-
sából elsőként Menáchem Schmelzernek adta át a
díjat, akit Schweitzer József méltatott. A nyugal-
mazott országos főrabbi előljáróban beszélt arról,
hogy milyen régi kapcsolat fűzi őt a professzorhoz
és annak családjához, majd ismertette a díjazott
magyarországi életútját: szólt Jánoshalmáról, az
ausztriai deportálásról, a hazatéréséről, a zsidó gim-
náziumbeli, majd rabbi képzés tanulmányokról,
külföldi szakmai, tudományos sikerekről. „Két kert
örzöjeként élt, s ennek értelmében építette fel éle-
tét” – mondta Schweitzer.

Menáchem Schmelzer megköszönte a kitün-
tetést, majd szólt mindarról, ami az életét meghatá-
rozta, befolyásolta, megjegyezve: Scheiber Sándor
Geniza-kutatása volt az, amely talán nem volt kel-
lőképpen méltatva. Elmondta azt is, hogy diákként
együtt lelkesedett tudós tanárával, aki a legsötétebb
időkben is megnyitotta előttük a nagyvilágot, s bá-
torsága, tanításai, példája azóta is hatással van rá.

Arató Gergely átadta a második kitüntetést
Miskolczi Ambrus egyetemi tanárnak, akit
Komoróczy Géza, az ELTE Assziriológiai és
Hebraisztikai Tanszékének vezetője méltatott. A

laudátor beszélt a díjazott sokrétű történetírói mun-
kásságáról, melynek egyik szála a magyarországi
zsidók története. Erdemei között említette azt is,
hogy kiadatlan levéltári iratokat dolgozott fel és
tett közkinccsá, de elismertek tanulmánygyűjtemé-
nyei is.

Miskolczi Ambrus köszönő szavai után szólt
eddig megjelent kötetéről és három, még befeje-
zésre és kiadásra váró művéről. Elmondta azt is,
mire kötelez a most átvett magas rangú kitüntetés.

Az idei év harmadik elismerésben részesülő szemé-
lye, a kolozsvári Tibori Szabó Zoltán külföldi
tartózkodása miatt a díjat egy későbbi időpontban
veszi majd át. Őt a Mazsihisz elnöke, Feldmájer
Péter méltatta. Igazi értelmiséginek, igazi tudós
embernek nevezte, aki cikkeivel és előadásaival
kilépve a nagyközönség elé, érthető nyelvezettel
ad elő. Erdemei között feltétlenül meg kell említe-
ni az erdélyi zsidó sors kutatását, a tények megír-
ását tabuk nélkül. Hittudós és újságíró hazánkban, s
a határokon túl is.

A díjak átadását követően az MTA Judaisztikai
Kutatóközpontja Bacher Vilmos-emlékermet adomá-
nyozott Menáchem Schmelzernek. Magáról a
kitüntetésről, alapításának idejéről, az elismerés-
ben eddig részesültekről Schweitzer József és
Komoróczy Géza adtak teljes körű tájékoztatást,
majd átnyújtották az emlékérmeket. A ceremónián a
névadó tudós unokája is megjelent.

Menáchem Schmelzert meglepetésként érte ez a
megtiszteltetés, és megható szavakkal mondott ér-
te köszönetet.

Az esemény zárógondolatait Feldmájer Péter
mondta el, bejelentette Raj Tamás főrabbi elhunyt-
tát, méltatta életútját, kitérve arra is, hogy 1998-
ban, az elsők között vehette át a Scheiber Sándor-
díjat.

Nagyvonalú fogadás zárta a rendezvényt.
(A laudációk és a köszönőbeszédok a
www.mazsihisz.hu honlapon teljes terjedelemben
olvashatók.)

GÁL

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitel felvételhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)

Tel./fax: (1) 331-5743

E-mail: frank1063@t-online.hu

Munkadíjból 5% kedvezmény!

Púrim, avagy zsidó farsang

Dohány

Zoltai Gusztáv elnök megnyitóbeszéde után Frölich Róbert főrabbi jelentette be az ünnepség első fellépőjét, a Jászai Mari-díjas Harsányi Gábort. A színművésztől megtudhatuk, hogy miként kezdte pályafutását, és milyen lehetetlen „veszélyeknek” tette ki magát egy-egy film kedvéért.

Az óvodások jelmezversenyére sajnos csak hat éves korig fogadott el a zsűri nevezést, pedig néhány apuka is jelmezt öltött – biztos, ami biztos... Megismertük „Jebeka Csikejósikát”, volt több hercegkisasszony és lovag, itt volt Superman, de a legmenőbb végül is egy helikopter lett!

Ezt követően Schweszoff Dávid kántor Pásztor Raymond zongorakíséretével énekelt.

A kindli és a Hámán-táska mind elfogyott, ami nem is csoda, hiszen anynyian voltak, hogy alig maradt egy-két ülőhely a teremben.

Külön köszönet a szervezőknek, Zoltai Gusztáv elnöknek és Fülöp Il-dinek, akik szívüket és lelküket beleadták, hogy mindenki felhőtlenül jól érezze magát!

Gáti Péter

Hunyadi tér

Bethlen tér

A körzeti ünnepségen a jelenlévők nagy figyelemmel hallgatták végig Eszter könyvének felolvasását, úgy, hogy közben a gyerekek lábaikkal doboltak és kereplőkkel tüntettek a gonosz Hámán ellen. A Megila felolvasása után igazi púrimi hangulat vette kezdetét. A templomba rendszeresen járó gyerekek, a Benjámin-óvodások és a Scheiber-iskolás növendékek együtt énekeltek és szavaltak az ünnepről. A zenét ezúttal a Fourtissimo együttes szolgáltatta. Kálmán Tamás elnök és Deutsch Róbert főrabbi megköszönte a közreműködőknek és a vendégeknek a részvételt, majd süteményekkel és üdítővel kínálta a templom vezetősége a több mint 250 vendéget.

Zugló

A zsinagógában Kardos Péter főrabbi a hagyományos neginákkal olvasta fel a Megilát, de közöttük és a hallgatóság között nemcsak ez volt a különbség. Míg a közösség valamennyi tagja az évtizedekkel ezelőtti szokásoknak megfelelően kereplőkkel „dolgozott”, addig a főrabbi egy 21. századi zajkeltő géppel nyomta el Hámán nevének említését.

A művészi műsor kezdetén Zinner Iván elnök köszöntötte a vendégeket, majd Kardos Péter főrabbi az ünnep „űrügén” minden korok Hámánjairól beszélt. A kindli és a Hámán-táska kiosztása közben először Krauth Eszter (4 éves) versével sikeres felvételi vizsgát tett a körzet talmud-tórájába, majd Garai Róbert előadóművész, Somló Tamás és a Sabbathsong együttes nemcsak fülbemászó, de talpalávaló melódiákkal szórakoztatták a táncra perdülőket.

Hunyadi tér

Hagyományosan Megila-olvasás, László Miklósnak köszönhetően sálós szöveget, majd vasárnap délután változatos program tette teljessé a körzet közösségének az ünnepet.

A márvim ima után Domán István főrabbi méltatta púrim jelentőségét. Elsőként a Scheiber Sándor-iskola drámatagozatosainak kis jelenetén derülhetett-tapsolhattak a mintegy százan megjelentek. Őket a Baltazár színház sérült fiataljai követték. Szteppeltek, táncoltak, bebizonyítva azt, hogy akarattal és szorgalommal, a hivatás iránti elkötelezettséggel (egyebekben kívül) erre a rendkívüli koncentrációt, összehangolt lépéskombinációkat igénylő műfajra is fogékonyak.

Profí művészeké lett a rögtönzött színpad, ahol Klein Judit, pályafutása során első alkalommal (a hangzás, a siker bizonyította, hogy érdemes lenne ezt a formációt gyakrabban megismételni) kísérőhangszert váltva, tangóharmonika-kísérettel énekelt.

Judit fellépése után prózámondó, Efrájim Kishon vidám novelláját elmondó színművész, Garai Róbert következett, vidám perceket szerezve a nagyérdeműnek. Zárószám és hab a tortán a Zmirim volt. Az a (lauder) klezmerzenekar, amely folyamatosan képes megújulni: ahogy a zenészek „kinőnek” – ez esetben épp érettségire készülnek –, azonnal van a talonban olyan képzett muzsikusk, aki átveszi helyüket, eggyé tud válni az együttessel. Fergeteges sikert arattak.

A kétórás(!) programot követően még falatozgatás (köszönet érte a Laky Konyha cukrászainak) és kis smúzolás-kólecolás tette tökéletessé a rendezvényt.

Pécs

A Fűrőd utcai imaház dísztermében a közös esti imádság után Schöberger András főrabbi köszöntötte a nagy számban megjelenteket, majd emlékeztette őket az ünnep hagyományaira. Ezt követően a szegedi Golda Meier zenekar Markovics Zsolt főrabbi vezetésével másfél órás műsort adott, mely nagy elismerést aratott. Büszkén számoltak be arról, hogy megjelent az első CD-lemezük, melyből egy példánnyal megajándékozták a pécsi főrabbit, s az érdeklődők is vásárolhattak belőle a helyszínen. A szokásoknak megfelelően a hitközség többféle süteménnyel kínálta vendégeit.

(M. E.)

Szombathely

Púrim alkalmából a kile tagsága különleges teszten esett át, melyet Vasadi Péter, a Lauder-iskola tanára állított össze. A kérdések felidéztek Eszter könyvét, szó volt az ünnep szokásairól, és természetesen a nagy zajongás sem maradhatott el a gonosz Hámán nevének említésekor. A tesztet a „tanulók” sikerrel abszolvátkák, és a jól végzett munka jutalma egy klasszikus sütemény-smúz parti lett.

Debrecen

Púrimkor győzedelmeskedett az igazság, a szerénység, az összetartás és az összetartozás a gaz álnokság, rosszindulat és gyűlölet felett.

Ezen gondolatokra hívta fel figyelmünket ünnepi beszédében Aser Ehrenfeld rabbi. A DZSH nemcsak helybéli, hanem környékbeli hittestvéreit is meghívta, sőt a határon túlról, a szatmárnémeti testvérhitközségből is sokan érkeztek.

Miske László színművész vidám történetekkel, Mohos Nagy Éva Liszt-díjas operaénekes, a Debreceni Egyetem Magánének Tanszékének docense és rendkívül tehetséges tanítványai operettrészletekkel kápráztatták el a hálás közönséget, akik tapsviharral köszönték meg a kellemes szórakozást nyújtó műsort. Örömmel tetézte a várva várt tombolasorsolás, melyen számos nyeremény talált gazdára. A fődj, amelyre mindenki áhítozott, egy hatalmas csokoládétorta volt.

Kitűnő kóser konyhánk az ilyenkor szokásos Hámán-táska mellett további, finomabbnál finomabb süteményekkel kedveskedett a résztvevőknek. De nem maradhatott el a finom kóser bor sem!

Dél-Pest

Nem tettük közzé, nem szerveztük meg, arra gondoltunk, hogy „szűk családi körben”, állandó kilettagjaink részvételével tartunk egy kis vidám púrimi megemlékezést. Persze abban megegyeztünk, hogy ha csak egy árc viselésével is, de jelmez kötelező. Annál nagyobb volt meglepetésünk és örömünk, amikor egyre csak jöttek, jöttek az emberek – mondhatom, hogy barátaink, hiszen aki velünk érzi jól magát, az kiérdemli a barát nevet.

A katicabogártól az izraeli katonáig, a börtönőr kísérté rabtól az arab sejkig el se tudom mondani, ki mindenki vett részt ünnepünkön. És akkor még nem beszéltem az óvodás csapatról, akik játszórúhácskaikban, macskókkal és nyalókákkal vonultak imatermünkbe, és fegyelmelzen, figyelmesen hallgatták Fináli Gábor rabbinövendék Eszter történetéről szóló szép szavait.

Külön köszönet illeti nőtagjainkat, akik – sláchmóneszként – finomabbnál finomabb süteményekkel örvendeztették meg a jelenlevőket.

Nagyon jó hangulatban telt az ünnep. Most már készülünk a peszachra és a széderesti vacsorára, melyre szeretettel várunk minden érdeklődőt, régi és új barátot.

Kaposvár

Púrim napja eljött végre... és vele a vidámság is a kaposvári kilébe. Ezt az örömteli ünnepet Dabronaki Szellő nyitotta meg a megható-szépén elmondott Mordecháj-monológgal (Simon Tamás: Eszter könyve).

Őt követte a Bodrogi Baptista Gyülekezet Kórusa, akik fantasztikus hangulattal ajándékoztak meg bennünket. Gazdag repertoárjukból előadott műsorszámuk közül elsőként egy szót hallhattunk, Eszter imáját Balogh Péter tolmácsolásában. Ezután gyönyörű héber kiejtéssel izraeli notákból, majd a púrimi énekekből következett egy-egy dalszokor, melynek során bennünket is többször megénekeltek a szereplők. A fergetegesre sikerült műsor végén valamennyien együtt énekeltek, hogy: púrim napja eljött végre!

Az est zárásaként finom süteményekben, gyümölcsökben gazdag kiduson vettünk részt. Ám a tortát már egy másik örömteli alkalom, Lipkovits Tiborné Dringler Edit 80. születésnapja alkalmából szellettük fel. Hitközségünk nagy tiszteletnek örvendő tagját otthonában és a kilében is kicsik és nagyok egyaránt őszinte szeretettel és sok-sok jókívánsággal köszöntötték. Mázál tov!

spitzer

Új honlap jelent meg

A Budapesti Zsidó Hitközség Hegedűs Gyula utcai körzete elkészítette a templomkörzet és zsinagóga új honlapját, amely a körzeti információkon és specialitásokon túl általános zsidó vallási ismereteket és ilyen irányú eligazításhoz segítséget nyújt. A körzet honlapjának elérhetősége: www.bzsh.hu. Észrevételeiket, segítségüket a hegedus@bzsh.hu e-mail címre várjuk.

A körzet előljárósága

Az Alma utcai szeretetotthonban nagy sikerű kántorkoncert volt Nógrádi Gergely kántor, Kerekes Béla főkántor és Kardos László kántor részvételével. Zongorán kísért Pásztor Raymond. A héber és jiddis dalokból összeállított műsor felüdülést és sok örömet adott a hallgatóságnak. Köszönet érte!

BELVÁROSI EGÉSZSÉG-CENTRUM

INGYENES MÉRÉSEK!

- hallásvizsgálat
- vérnyomás mérés
- vércukorszint mérés

Információ, bejelentkezés:
1132. Budapest, Visegrádi u. 15.

236-07-55

- Fül - Orr - Gége, Hallásvizsgálat (analóg, digitális, fülben és fül mögött viselt hallókészülékek és tartozékok nagy választéka és szervizelése)
- Fülzúgás terápia
- Pszichológia
- Belgyógyászat, pszichoszomatika
- Gasztroenterológia (diétás szaktanácsadás, IBS, reflux...)
- EKG vizsgálat, UH diagnosztika
- Nőgyógyászat, terhes gondozás
- Érendszeri betegségek vizsgálata (érszűkület, visszer...)
- Gyógyászati segédeszközök és egészségmegőrző termékek

MINDEN HÉTEN

FRISSEN GYÁRTOTT KÓSER FELVÁGOTT KAPHATÓ

A KÖVÁRI-FÉLE SZALÁMI ÜZLETBEN.

CÍM: 1074 BUDAPEST, DOB UTCA 37. TEL.: 342-1639

Keresse a

hírlap árusoknál és az Inmedio.

Relay PÓNEM

boltokban!

Előfizetés:

Pónem, 1242 Bp., Pf: 294,

email: ponem@freemail.hu

225 Ft

MARGIT ÁGI

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

Régi széderesték emlékei

II. rész

Apám Lágymányosról a Dózsa György úti templomba került kántornak. A körzet kiváló főrabbija, dr. Schwarcz Mór minden ünnepet, minden eseményt az élmény szintjére tudott emelni magyarázatával, zseniális egyéniségének kisugárzásával. A széderek is élményszerűek voltak, mert a Főrabbi úr nem csupán az írott szövegeket idézte és fordította, hanem azt a modern kor szellemébe, a mai ember gondolkodásába kapcsolta. A rabszolgaságnak, a szabadságvágyának, a hatalommal való visszaélésnek és sok más tényezőnek aktuális vonatkozásait hozta a bibliai történetet közelebb a hallgatóságához.

A vallási és világi tudományokban egyaránt jártas Főrabbinak a művészetekhez is kitűnő érzelme volt. Az egyik széderestére például festmények reprodukcióit hozta magával, és bemutatta, hogy a képzőművészetek nagyjai hogyan ábrázolták a peszach ünnep biblikus leírásának egyes mozzanatait. Emlékezetemben megmaradt egy kép, amit mutatott: Mózes és Áron a fáraó előtt...

Schwarcz főrabbi úr a zene világában is otthonosan mozgott. Amikor Apámmal a haggadabeli dalokat énekeltük, kellemes tenorhangján igen pontos zeneiséggel „tercelt” nekünk. Amikor a *MÁ NISTANO-t* énekeltem, a visszatérő „Háljlo házé” sorok éneklésére a közösséget is biztatta. Az énekek és a szertartások ismeretesei közül számomra örökre felejthetetlen marad a *HÁD GÁDJO* éneket bevezető humoros, könnyed, mégis mélyreható magyarázata.

Szerette, amikor a hívek kérdeztek, vagy megjegyzéseket fűztek a szertartás egyes mozzanataihoz. Soha nem mulasztotta el, hogy tréfás adomákkal színesítse válaszait, és ilyenkor a kérdező nem tudta, hogy a Főrabbi úr

komolyan mondta, amit mondott, vagy viccelt.

Úgyanazokban az években *Zoldán* bácsi talmud-tórájába jártam. A Dohány körzet széderestéit akkor is, mint ma, a Goldmark Tereben tartották. Amikor ezen először vettem részt, *Abrahámsohn* főkántor még élt és funkcionált. *Dr. Fisch Henrik* főrabbi első Dohány utcai széderestéje volt ez. *Abrahámsohn* ünnepi kidusa ma is a fülemben cseng. Ezután a Főrabbi úr röviden ismertette a szertartás sorrendjét, az egyes mozzanatok jelentőségét, majd *Zoldán* bácsival megosztva olvasták, magyarázták a *Haggadát*. Mi, gyerekek, külön asztalnál ültünk. *Zoldán* bácsi úgy rendezte, hogy az asztalunk közel volt a főasztalhoz, így mindig szemmel tarthatott bennünket. Többen osztoztunk a négy kérdésen és a többi közismert szédermelódin. Számomra mindig a *DÁJÉNU*, a *KI LAJ NOE* és az *ADIR HU* jelentette a fénypontot. *Zoldán* bácsitól megtanultuk az *ECHOD MI JAIDEA* magyar fordítását, így ezt két nyelven énekeltük.

Második Dohány utcai széderestém kántora már *Lóránd Márton* volt. Tőle egy másik, nagyon szép és hangulatos *KI LAJ NOE* melódiát tanultam, amit egyszeri hallás után már a közösség is velünk énekelt. Ezzel a melódiával évekkel később Izraelben ismét találkoztam, amikor nem sokkal a kivándorlásom után beajánlottak a tel-avivi Dán hotelben tartott széderestére, hogy énekeljek a 16 tagú férfi kórusban. A szertartást a világhírű *Mose Kussewitzky* főkántor vezette. Mellette működni felejthetetlen élmény volt. Az említett melódiát a széderestéken ma is énekelem.

A Dohány körzet egyik széderestéjére eljött *Delly Rózi*, az Operaház nagy hírű művésznője, valamint

Kellér Dezső, a kiváló humorista és konferanszié. Amikor énekeltem, a szemem csak a kettőjük tekintetét kereste, és végtelen sokat jelentett érdeklődő figyelmük és énekemnek szóló kedves, elismerő szavaik.

A gyerekekre háruló legnehezebb feladat a Goldmark Tereben az afikoman megkeresése volt. A terem méreténél fogva rengeteg lehetőség volt a fél macót úgy elrejtetni, hogy annak felkutatása az egész vacsora ideje alatt folyt.

Az egyik évben nem valami szépen szerepeltünk a ránk kiosztott énekrészek előadásával. Szeretett *Zoldán* bácsink, bármennyire is figyelt bennünket, nem tudta megakadályozni azt, amitől mindig tartott: néhányan a fiúk közül lemondunk az afikoman megtalálásának „dicsőségéről”. Helyette az éppen oda nem figyelők elől elcsúsztak a kis üvegekben álló bort, és azt a „gyerekasztal” alatt rejtettük el, majd egyenként húztuk onnan elő, és elfogyasztottuk. A borocska megtette a hatását. Amikor az énekekre került a sor... ott bizony baj volt a hanggal, de főként a szöveggel. Nem maradt el a büntetés: mi, a „bűnösök”, egy hónapra át nem mehettünk a rendes, csoportos talmud-tórára, amit pedig (főleg a helyes kislányok jelenléte miatt) nagyon szerettünk. Ehelyett *Zoldán* bácsi számunkra külön tanulást tartott a lakásán, fokozott szigor bevetésével.

Minden széderszertartásnak megvan a maga egyéni formája, íze. Egyik helyen a rabbi magyarázatán, a másikon az énekek intonálásán, megint másutt a vacsorán vagy a közösség aktív közreműködésén van a hangsúly. Mindegyikben van valami, ami a résztvevők számára felejthetetlen, amire évek múlva is meghatottsággal, szeretettel emlékeznek vissza.

Tíz éve hunyt el Delly Rózi

A drámai szoprán 1947-ben szerződött az Operaházhoz, ahol a Parasztcseületben, Santuzza szerepében mutatkozott be. Nemzetközi hírű Wagner-énekesnőként bejárta Európa legjelentősebb színpadait, fellépett Bayreuthban, Párizsban, Moszkvában, Brüsszelben és Londonban is. 1959-ben érdemes művész, 1976-ban kiváló művész kitüntetést kapott, az Operaház örökös tagja, s átvette a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztjét is.

Delly Rózi halálának tizedik évfordulóján lánya, *Forgács Júlia* operaénekes és családja, barátok, pályatársak, tisztelők jelenlétében az Operaház emléktáblát avatott a művésznő egykori lakhelyének falán, a Stáhlly utcában, ahol az intézmény főigazgatója, *Vass Lajos* emlékezett meg a magyar operajátszás páratlan hangterjedelmű kiválóságáról. Akik ismerték – mondta –, jól tudják, *Delly Rózi* jóval több volt ennél: olyan művész, aki pontosan tudta, hogy a tehetség nemcsak adomány, hanem felelősség is, aki senki másnak nem akart megfelelni, mint a közönségnek és saját szigorú belső mércéjének.

A hagyomány nem a hamvak imádata, hanem a tűz továbbadása – idézte a főigazgató *Gustav Mahler* gondolatát, majd így folytatta: Mindannyiunk felelőssége, hogy azt a tüzet, azt a drámai erőt és szakmai színvonalat, amit *Delly Rózi* képviselt, megőrizzük és továbbadjuk a későbbi generációknak. Mert a magyar operajátszást csakis olyan egyéniségek tehetik nagygyá a jövőben is, mint amilyen ő volt...

A vő, *Vámosi Zoltán*, *Delly Rózi* nemcsak mint énekest, hanem mint embert, mint anyát, anyóást, nagymamát és dédit is felidézte.

Az emléktáblát az ikerunokák leplezték le, majd koszorúzás következett. Az eseményt *Delly Rózi* egykori otthonában nagyvonalú fogadás zárta.

Gj

SZLOVÁKIAI MOZAIK

Pöstyén

Az elmúlt esztendő budapesti és komáromi autóbuzos útjai után Pöstyén felé vettük az irányt, ahol a zsidó vallás egyik legvidámabb ünnepét közösen köszöntöttük.

A Révkomáromi Zsidó Hitközség 35 fős csoportja *Zev Stiefel* rabbi és családja meghívására utazott a szlovákiai fürdővárosba, hogy részt vegyen a pürim alkalmából rendezett hawaii-partin.

Paszternák Tamás, a KZSH programszervezője köszöntötte a buszon ülőket, majd *Megyes Pál*, az ORZSE hallgatója foglalta össze az ünnep eredetét, szokásait és hagyományait, érdekessé tette ezzel a kétórás utazást. Csapatunk megtekintette a belvárost és a fürdőszigetet, közben megismerhettük a fürdő alapítójának, a magyar zsidó *Winter Lajosnak* a történetét.

A Magnolia Hotel hawaii stílusban berendezett termében terített asztalok vártak, a rebbecen által készített finom kóser étellel.

A regionális rendezvényen számos kis hitközség és szórványban élő hittestvérünk vett részt. A talpalávalóról a rabbi úr Londonból érkezett testvérével kiegészült zenekar gondoskodott. Volt koktélsarok, játszótér és papagájbemutató is. A Megila felolvasását együtt hallgatta a több mint százfős vendégsereg. A révkomáromi közösség összetartozását az általunk viselt színes sálak jelezték, melyeket *Paszternák Antal* adományozott az út résztvevőinek. A program szervezői nem feledkeztek meg a sláchmóneszlőről sem. A bejáratú ajtónál osztozott kis csomagokban ott lapult az ünnep tradicionális süteménye, a Hámán-táska is. Nem maradhatott el a tánc sem, természetesen a férfiak és a hölgyek külön-külön ropták. Élményekkel gazdagodva térünk haza. Köszönet mindazoknak, akik közreműködtek az utazás szervezésében!

PA

A fehér asztalnál...

Galánta

Régi hagyomány, hogy Galántán Mózes születésének és halálának évfordulóját különleges módon ünneplik meg. A hitközség férfi tagjai napközben meglátogatnak minden zsidó családot a városban. A szokás máig megmaradt. A megfogyatkozott létszámú hitközség tagjai erre a napra messze földről is hazatérnek a szlovákiai kisvárosba.

Délután a hagyományoknak megfelelően a helyi imaházban gyűltünk össze. A zsúfolásig telt teremben *Baruch Myers* pozsonyi rabbi imádkozta elő a minchát, majd megemlékezett az elhunytakról. Az ima után a most épült közösségi termekben, szigorúan külön helyiségben foglaltak helyet a nők és a férfiak. *Fahn Béla* elnök üdvözölte a megjelenteket, köztük *Zeev Bokert*, Izrael állam pozsonyi nagykövétét, *Pavel Frankl*, a SZLOZSIHSZ elnökét, *Baruch Myers* pozsonyi és *Zev Stiefel* pöstyéni rabbikat és a környékbeli hitközségek képviselőit. A hagyományok felidézése után *Messinger Tibor* érsekújvári előimádkozó recitált gyászimát. A délután a hagyományos menü: főtt tojás, nagy zsemle (úgynevezett labeli) és diós hal zárta, melyet a galántai közösség hölgy tagjai készítettek.

Fontos, a közösségi érzést erősítő rendezvényen vehettünk részt.

Reméljük, jövőre még többen tudnak majd ott lenni a hagyományos eseményen.

PT

MAGYARORSZÁGI HOLOKAUSZT EMLÉKNAP

MEGEMLEKEZÉSEK A FŐVÁROSBAN

2010. ÁPRILIS 16-18.

TISZTELT EMLÉKEZŐ HONFITÁRSAINK!

Emlékezzünk ismét közösen!

Részvételével, emberi tanúságtételével álljon mellénk a kirekesztéssel és a gyűlöletkeltéssel szemben.

ÁPRILIS 16-ÁN

14.00 ÓRAKOR

IX. Páva utca 39.

Simon Wiesenthal díjátadó ünnepség,
Késői hazatérés c. kiállítás megnyitója
a **Páva utcai** Holokauszt Emlékközpontban
Információk: www.hdke.hu

ÁPRILIS 18-ÁN

16.00 ÓRAKOR

VI. Andrassy út 60.

Emlékkoncert a **Terror Háza** Múzeum előtt.
Információk: www.terrorhaza.hu

17.30 ÓRAKOR

XIII. Újpesti rakpart 11.

Az Élet Menete Alapítvány fáklyás
megemlékezése

Információk: www.eletmenete.hu

EMLEKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI MINDANNYIUNK KÖTELESSÉGE!

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós. Tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelő címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbiteület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülményét vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimcha (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbiteulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomtatás. Messenger: +36-20-934-9523, www.rcontact.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekercsek, tfilinek és mezükék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalim Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülékjavítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Pöttös bögréjétől a hagyatékaig felvásárolom, szemetét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

GYŰJTŐ VÁSÁROLJA magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czöbel Béla, Deák-Ebner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márffy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szónyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

GYŰJTŐ vásárol magas áron: ezüsttárgyakat, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat, gyümölcstálakat, evőeszközöket (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiát, herendi, meissenai, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali és asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernakulumot, szekreteret, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatéktól első vonóként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATHYÁNY U. 10.** (Mária térel). E-mail: kastelyberendezes@t-online.hu **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.**

Lépcsőházak, irodák festését, pincék, padlások lomtalanítását, takarítását vállalom. 06-70-216-0234.

Befektetők, figyelem! Óbudán, a Szőlő utcában társasház építésére alkalmas, saját tulajdo-

nú, 484 m² területű ingatlan eladó. Telefon: +36-20-995-5859.

Eladó IX., Lónay utca elején tulajdonostól 52 m²-es, szoba-hallos, galériás, utcai, III. emeleti lakás liftes házban. Cirkófűtés, felújított. Irányár: 16,8 millió Ft. 06-30-251-6948.

Középkorú nő beteggondozást, gyermekfelügyeletet vállal, Izraelben is. 06-30-280-1838.

Zsinagógától 2 percre, a Semmelweis utcában kétszoba-hallos, összkomfortos, 64 m²-es lakás kiadó. +36-30-989-7192.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.–Murányi u. sarok, a Garay térel. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Kezdd a nyarat velünk! Önkéntes munka Izraelben 2010. június 14. és július 4. között! Csoportmegbeszélés 2010. április 11-én 15 órakor a Bálint Házban (Révay u. 16.). Az útról bővebb információ és jelentkezés: +36-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu

Fejfájásos és derékfájásos panaszaival forduljon hozzám. Dr. Rosenberg Ágnes ideggyógyász rendelése Budapesten a Szent István krt. 10.-ben. Időpont-egyeztetés: 06-20-957-2975.

AKCIÓ! Kiszállási díj 0 Ft. Nyugdíjasoknak és kisjövedellel rendelkezőknek az anyagdíj-

ból 20% kedvezményt ad a cég. A NIX és ZINNER BT-nél most szezon végi karbantartás. Fali- és állókazánok tisztítása, nyári leállítás. Víz- és fűtészerezés, azonnali duguláshárítás (gyorsszolgálat). Most alakuló cégünk a megrendelők elégedettségéért dolgozik, nálunk a kis munka is nagy szám. **Szezon előtti akció!** Split és mobil klímák tisztítása, karbantartása. Lakatosmunkák, ajtók, ablakok szigetelése, faipari munkák. Festés, mázolás, hideg-meleg burkolás. A 06-30-274-7370, illetve a 06-30-530-7390 számon várjuk megrendelésüket. E-mail cím: nix.es.zinner.bt@gmail.com, web: www.nixeszinner.atw.hu

Idegvezetés héber, angol és spanyol nyelven, profi guide-dal. E-mail: koltaibaltin@yahoo.com, mobil: +36-30-312-1277, web: www.yourguidebudapest.com

Fogtechnika! Fogsorok javítása, készítése, nyugdíjasoknak árkedvezményrel. Igény szerint házhoz is megyünk. Bejelentkezés: +36-30-398-3107.

HÁZASSÁG

20 év tapasztalattal várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8–10-ig, este 20–22-ig. E-mail: gyorgyi1@vivamail.hu

56 éves, 164 cm magas, teltkarcsú, rendezett körülmények között élő, fiatalos, özvegy hölgy független társat keres. „Szimpátia” jellegű.

Tisztelt Adományozó!

Köszönjük, hogy az elmúlt években adója 1%-ával ortodox hitközségünket és iskolánkat támogatta. Kérjük, idén is segítse adója 1%-ával Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (technikai száma: 0107), másik százzalékkal pedig az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt (adószáma: 19700557-1-42). Adományát előre is köszönjük. Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség.

***

A Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány Budapest ezúton köszöni a számára befizetett összesen 41 711 Ft-ot, mint a 2008. évre vonatkozó szja 1% utalását. Az összeget a chanukkai ünnepségre használtuk fel. Kérjük, idén is ajánlja fel személyi jövedelemadójának 1%-át részünkre.

Adószám: 18170696-1-42.

Az alapítvány az alábbi közhasznú tevékenységeket folytatja: szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Felajánlását előre is köszönjük. Kurcz Tamásné kuratóriumi elnök.

***

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. **Adószámunk: 18927467-1-19.**

***

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a Magyar Hallássérült Zsidó Egyesületet (MHZSE), hogy minél több zsidó programhoz tudjunk segítséget nyújtani.

Adószám: 18055146-1-42

OTP-számlaszám: 11713005-20418083

Felajánlását előre is köszönjük. Szigeti Györgyné elnök

***

Kérjük, ajánld fel a **Hillel Alapítvány**-nak adód 1%-át! Adószámunk: **18109070-1-41**

Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (Almazsi) Alapítványunk a Hasomer Hacair fő támogatója.

Köszönjük, hogy 2009-ben adójuk egy százalékával minket támogattak. Kérjük ez évben is a támogatásukat, hogy minél több programhoz tudjunk segítséget nyújtani. Alapítványunk közhasznú szervezet.

Adószámunk: 18160855-1-42

Közégi Lajos kuratóriumi elnök

A Mazsihisz Szeretkórházért Közhasznú Alapítvány kéri, hogy személyi jövedelemadójának 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzen. Az alapítvány célja: a Mazsihisz Szeretkórházban a korszerű betegellátási struktúra kialakítása, az intézmény egészségügyi, rehabilitációs, ápolási tevékenységének támogatása, továbbá a kórház mindennapos működésének – a hitéleti követelmények megtartásának – folyamatos segítése.

Adószámunk: 18173503-1-42

Köszönjük a támogatásait!

***

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Igaz Emberekért Alapítvány

Adószám: 18040094-1-42

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki háláját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a vészkorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

***

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 14 éve működő

Cödoko Zsidó Szoc. Nevelési és Kulturális Alapítvány

részére ajánlja fel.

Alapítványunk zsidó intézmények (kórház, szoc. otthon, klubok, oktatási intézmények) és a zsidó könyvkiadás támogatásával foglalkozik.

Adószám: 18049196-1-42.

Adományát előre is köszönjük. Az alapítvány kuratóriuma.

***

Kérjük, hogy az adójából a társadalmi szervezetek számára átutalható 1%-ról alapítványunk javára rendelkezzen!

Köszönjük! **Frankel Zsinagóga Alapítvány.** Adószám: **18114878-1-41**

***

Köszönetünket fejezzük ki, hogy több éven át személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Szegedi Zsinagógaért Alapítványt**. Most is erre kérjük: segítse elő a 107 éves csodás új zsinagóga és ugyanennyi idős székházunk – benne szociális otthonunk, imatermünk – rekonstrukcióját. Idén a zsinagóga öltözőjének felújítását tűztük ki célul a bevételből.

Adószámunk: 18451621-2-06

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

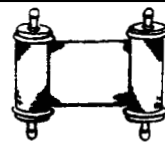
Az Alapítvány Kuratóriuma

***

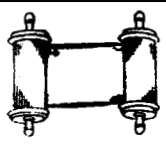
Köszönetünket fejezzük ki, hogy személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Hagyomány Szegedi Zsidó Szociális Alapítványt**, amelynek fő feladata a szegedi szeretetotthon fejlesztése, a szegedi temető építményeinek helyreállítása, a hagyományörzés. Kérjük, idén is legyen támogatónk. **Adószámunk: 18460887-1-06**

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

Az Alapítvány Kuratóriuma

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Ápr. 2.	Szombat reggel Ápr. 3.	Péntek este Ápr. 9.	Szombat reggel Ápr. 10.
Hősök	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.10	9.30	19.20	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	18.30	9.00	18.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagytuvaros u. 4.	19.10	8.00	19.20	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekcsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.10	8.00	19.20	8.00
Alma u. 2.	19.10	8.45	19.20	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	19.00	7.30	19.20	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.30	19.00	9.30
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	19.10	9.00	19.20	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	19.00	9.00	19.00	9.00
Brebecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.00	19.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.00	8.00	19.10	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	19.00	8.00	19.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	19.00	10.30	19.00	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Április 2. péntek	Niszán 18. Félünnep	Gyertyagyújtás: 6.56
Április 3. szombat	Niszán 19. Félünnep	Szombat kimenetel: 8.02
Április 4. vasárnap	Niszán 20.	Erev peszach 7.
Április 5. hétfő		Niszán 21. Peszach 7.
Április 6. kedd	Niszán 22.	Peszach 8. MÁZKIR
Április 9. péntek	Niszán 25.	Gyertyagyújtás: 7.06
Április 10. szombat	Niszán 26.	Szombat kimenetel: 8.13
		Újholdhirdetés
Április 12. hétfő	Niszán 28.	Jom hásoá
Április 14–15. szerda-csütörtök	Niszán 30–1. Ijjár 1.	Újhold

Az ünnepi imarendekről a körzetek értesítik a hittestvéreket!

Programajánlat

ÁPRILIS-MÁJUS

Spinoza Ház (1074 Budapest, Dob utca 15.)

Április 7. (szerda) 19.00: Pár hét az egész

Április 8. (csütörtök) 19.00: Yentl – zenés játék

Április 10. (szombat) 19.00: Szakállszárító – irodalmi kabaré

Április 11. (vasárnap) 19.00: A Guru – komikus opera

Április 12. (hétfő) 19.00: Fiúk, Lányok – Baltazar Színház

Április 13. (kedd) 18.00: Lélek-Kontroll Klub beszélgetés

Április 14. (szerda) 19.00: Bächer Iván és Gyabronka József estje

Április 15. (csütörtök) 19.00: Popper Péter estje

Április 17. (szombat) 19.00: Veled is megtörténhet – Breiner Tamás mentalista

Április 19–30-ig Szóke Szakáll – Humor Fesztivál

Május 1. (szombat) 19.00: Pár hét az egész

Május 2. (vasárnap) 19.00: A Guru

Május 3. (hétfő) 19.00: Heller Ágnes estje

Május 4. (kedd) 19.00: Popper Péter estje

Május 5. (szerda) 19.00: Újlipócia

Május 6. (csütörtök) 18.00: Lélek-Kontroll Klub beszélgetés

Május 8. (szombat) 19.00: Harmonika Tabányi módon

Május 9. (vasárnap) 19.00: A Guru

Május 10. (hétfő) 19.00: Májusi Opera-mix

Május 11. (kedd) 19.00: Újlipócia

Generációk Klubja (Hunyadi tér 3., félémelet)

Április 12.: Megemlékezünk jom hásoárol.

Április 19.: Kellemes idő esetén városnéző séta Deák Gáborral, a Terma Zrt. művészeti igazgatójával.

Április 26.: Totha Péter Joel, a Páva utcai zsinagóga rabbija lesz a klub vendége.

Valamennyi esemény délután 3-kor kezdődik, a városnézés napján a kapu előtt találkozunk.

Az ünnepek utáni első gyógytorna és Down-foglalkoztató 8-án, csütörtökön a megszokott időpontban várható.

Budai Mivve Klub (II. ker., Frankel L. út 49.)

KÁNTOR VOLTAM ÉSZAKON

Örömszerzés

Tekintettel két kiskorú gyermekünkre, legálissá akartam tenni a kinti munkát (ha nem teszem, lehet, hogy ma is ott vagyok...). Bár a diszsidálást sem zártuk ki a lehetőségek közül.

Először a legfőbb főnökségen (ÁEH) jelentkeztem, régi ismerősöm látható és hallható meglepetéssel nyugtázta, hogy most először én keresem őt... Mint mindig, most is udvariasan fogadott, majd rátértem a tárgyra: Svédországba készülök egy-éves szerződéssel (már tudta...), ké-

Göteborg 2.

re ő: ugyan, nincs mit! Elsején derült ki, hogy tényleg nem volt mit, mivel ezek árát levonták első havi béreimből.

Másodszor a város klímájához próbáltunk meg alkalmazkodni. Göteborg és környéke időjárását a Golf-áramlat határozta meg (lehet, hogy most is, de hát a globális időjárás-változás...). Nyíhe tél, kevés hó, sok eső, ez utóbbi akkora kísérszéllel, hogy az ernyőt pajzsként tartották maguk előtt a gyalogosok. Megérke-

a depresszióra kimondottan hasznos. Mármost az orvosoknak. Nem véletlenül ilyenkor kelnek útra a tehetősebbek (meg a nyugdíjasok) a Kanári-szigetek felé, hogy élvezzék a nap melegét, de főleg fényét(!). A többiek részt vehettek helyi fényterápián, majdnem hasonló eredményességgel. Amikor hazajöttünk szabadságra, az utcának csak a napos oldalán jártunk – nem átvitt értelemben.

„Csak” kántor vagy

Hát körülbelül ilyen volt a fogadtatás, s egyre gyakrabban jutott eszembe az otthonról kapott baráti tanács: ha tudomásul veszed, hogy ott nem rabbi, hanem „csak” kántor vagy, könnyű lesz a beilleszkedés... A másik tanács a Makarenko utcából szült: ha békében akarsz élni, messziről kerüld el a magyar emigrációt! Ez utóbbi nem sikerülhetett, hiszen főnököm, azaz munkáltatóm Magyarországról származott...

Rövid idő múlva bemutattak a rabbinak, aki egy jóra való amerikai fiatalember volt, gyakran publikált a helyi nem zsidó sajtóban is, szervezett, intézkedett, elég jól tudott már svédül, viszont templomi teendőit, finoman szólva, nem helyezte fenti ténykedései elé. Gyakran tőlem tudakolta szombat reggelként, hogy milyen hetizsakaszt olvasunk... Kollegiális volt az együttműködésünk.

Később ő is otthagya a Församlingent, állítólag nem önszántából...
(folytatjuk)

Kardos Péter

Éjféli naplemente

rem a Hivatal hozzájárulását. Ez a legtermészetesebb – mondta, s mivel az örök pókerarc most mosolyodott el először, láttam, örömet szereztem bejelentésemmel, bár nem ez volt a célom. Búcsúzásunk előtt még tett valamilyen homályos célzást (nyíltan azért mégse!) esetleges kint maradásom toleráns tudomásulvételére, és jó utat kívánt.

Persze Síp utcai főnökeimnél is jelentkeztem, és kérésemre fizetés nélküli szabadság birtokában bocsátottak utamra. Visszavárjuk, főrabbi úr! – csipentett a szemével cinkosan az akkori alelnök. Szegény, ő tényleg viccelődött, nem tudta, hogy másfél év múlva kiderül: nem várt hiába.

Tehát egy évtizeddel varsói működésem (a puha diktatúrából a még puhább) után Svédországba készültem (puha diktatúrából a kemény kapitalizmushoz).

Állás-foglalás

Göteborg más térsza, mint Varsó. Lengyelország fővárosában én voltam a „főnök”, itt nekem volt főnököm. Idézőjel nélkül. Nagy különbség! Mivel később többször lesz róla szó, nevezzük Elemérnek.

Engedje meg az olvasó, hogy röviden ismertessem szerződésem lényegét, beleértve a „piszkos anyagokat”. A kötelességek mellett a kedvezmények, gondolom, jobban érdeklik a kíváncsiakat.

Tehát: berendezett szolgálati lakás, havi 10 ezer koronás fizetés (1 kg jobb kenyér ára 10 korona körül volt), kedvezményes vásárlás a kóser húsboltban, rezsi átvállalása, ingyenes nyelvtanfolyam (hogy ne csak tu bisvátról szóljon a talmud-tóra...). Hadd ne hasonlítsam össze az akkori itthoni viszonyokkal...

Nos, elmentünk. Amikor nyár derekán megérkeztünk, jóval az őszi nagyünnepek előtt (a szerződés ros hátsánától volt érvényes), elkezdttük az akklimatizálódást.

Először új lakásunkhoz, amelyről előzetes érdeklődésemre, hogy milyen házban van, megtudtam: háború után épült... csak később derült ki, hogy Svédországban akkor már 150 éve nem volt háború... Azaz „békebeli” épület vastag falakkal, lakás berendezve, igaz, használt bútorokkal. Elemér, legutóbbi telefonbeszélgetésünkön tett felajánlásának megfelelően, telitölte az óriás frizsidert kóser ennivalókkal, amit akkor szépen megköszöntem neki. Mi-

zésünkön, este 11-kor, úgy tűzött a nap, mint nálunk délelőtt. Télen viszont voltak hetek, amikor a nap csak jelképesen kelt fel, azaz néhány rövid órára a karimája jelent meg a horizonton.

Ez így egyszerűen hangzik, de lelki hatása nem elhanyagolható, így pl.

Émlékezni és emlékeztetni mindannyiunk kötelessége!

AZ ÉLET MENETE

ISMÉT BUDAPESTEN

ÁPRILIS 18.

TALÁLKOZÓ:
XIII. Újpesti rakpart 11.
17.30

KÖZREMŰKÖDŐK:
MŰSORVEZETŐ: SZIRMAI NORBERT
A RÁDIÓ C MUNKATÁRSA
MAGNA CUM LAUDE EGYÜTTES
PROF. DR. SCHÖNER ALFRÉD
REKTOR-FŐRABBI
ZOLTAI GUSZTÁV A MAZSIHISZ
ÉS BZSH ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA
NÉMETH SÁNDOR A HIT GYŰLEKEZETE
KÖZÖSSÉG VEZETŐ LELKÉSE
SIVARAMA SZVÁMI A MAGYARORSZÁGI
KRISNA TUDATÚ HÍVÓK KÖZÖSSÉGÉNEK
VEZETŐJE
PETROVICS PÉTER KÁNTOR
HERNÁDI JUDIT SZINMŰVÉS
GERENDÁS PÉTER ELŐADÓMŰVÉS
KÁLLOY MOLNÁR PÉTER SZINMŰVÉS

Információk www.eletmenete.hu

Jiddise máme!

Ismerek egy szólásmondást: ha egy zsidó édesanya kimegy az utcára és fázik, azonnal feltesz egy sálát... a gyermekére. Ez a bonmot is arról szól, hogy a zsidó anyák általában jobban aggódnak gyermekeikért az átlagosnál, és ez néha drámai, néha tragikus, de néha humoros helyzetet indukál. Egész irodalma van a jiddise máménak. Kezdve az anyánál, aki az auschwitzi haláltáborból kalandos úton kijuttatja kisgyermekét túlélése érdekében, bezárólag odáig, hogy a családhoz méltatlan és kitagadott fiúgyermeknek az éjszaka leple alatt visz dugipénzt, hogy legyen miből tovább tivornyáznai. Nem dicsekvésként mondom, de az én feleségem is jiddise máme. Visszaemlékszem, amikor fiunk kicsi volt, és óvodából hazahoztuk, egyet köhintett, és az asszony már konzili-umot hívatott össze. Az értelemszerűen bulizó kamaszt pedig ágyában ülve, éberem várta, hogy mikor jön haza éjszaka, tekintet nélkül az időpontra. Űzemben volt a jiddise máme fiam diplomaosztóján is. Sokáig nem értem, miért bújnak a fiatal tudorok atavisztikus, vastag, földig érő talárba a 21. század modern főiskoláján. Aztán, amikor fiam kiment átvenni diplomáját, az asszony annyit sírt, amennyi könnyet csak egy talár tud elnyelni. Mindezt a felvezetést csupán azért mondtam el, hogy érthetőbb legyen a következő családi élmény.

Nemrégiben fiam közölte velünk, hogy a következő hétvégét Pali barátjánál tölti családi házukban. Főiskolai évfolyamtársai (és társnői!) lesznek jelen, és a reggelig tartó buliból nem kíván hazacaptatni. A barát szülei is vidéken vannak azon a hétvégén. Jiddise máme rögtön bekapcsolta magát: úgyis megyek bevásárolni, mit vegyek neked, hisz üres kézzel nem mehetsz vendégségbe? Milyen italt szeret a társaság? Vendégem vagy rá. Fiam elgondolkodott, és azt felelte: Köszönöm a gesztust, mindenből lesz elég, de ha mindenáron fel akarsz szerelni valami ajándékkal, és elmész egy gyógyszertár előtt, vegyél egy tubus vazelint. Feleségem már a kérés hallatán olyan képet vágott, mint az operaénekes a Lohengrinben, ha késik a hatvány. Sírva csak azért nem fakadt, mert azonnal kifordult fiától, és engem raporra rendelt! Mégiscsak te vagy a férfi, én erről beszélni is szégyellek, azonnal ülj le a fiaddal, mert rosszabb a helyzet, mint bárki gondolná. Vazelint kért a bulira, próbáld kipuhatolni, kicsoda fertő lesz ott!

En mindenekelőtt megittam egy féldecit, mint válságos helyzetekben, ha gyalogosan érnek. Majd bementem fiamhoz, és leültem vele „mint férfi a férfival”. Utoljára ilyen zavarban főiskolai felvételim voltam, hisz ebben a helyzetben viselkedni egy pszichológusba épített rabbi is nehezen tudna.

Nézd, fiam! Férfiak vagyunk, velem lehetsz őszinte. Tudod, hogy amióta randizol meg bulira jársz, soha nem szóltam bele, hogy milyen

lesz a föllálás és milyen az ízlésed. Tudod, hogy én nyitott vagyok mindenre, és velem a legintimebb gondjaidat is megbeszélheted.

Fiam úgy nézett rám, mint albán paraszt a lopakodóra, és én nem tudtam, hogy ilyen jó színész vagy ennyire romlott. Nem értem, mit akarsz hallani!

Hát néz a szemembe – mondtam neki – és árul el, mire kell házibuliba a vazelin! Ígérem, hogy én majd tapintatosan közlöm anyáddal, bármit mondasz, de ha úgy kívánod, még hazudok is az érdekedben. Fiam felnevetett, mint aki akkor jön rá, hogy mi a helyzet megoldása, és gondolkodás nélkül válaszolt:

Ó, ez nagyon egyszerű, nem értem, a mama miért aggódik! Ez még olcsóbb, mint a bor! Az a helyzet, hogy Palinak a pincéjében van egy csocsóasztal, amin mi versenyszerűen szoktunk órákig játszani. Telefonon elmondta, hogy elég régi a szerkezet, egyes rudak berozsdásodtak, és így nehéz a figurákkal mozogni. Engem kért meg, ha lehet, vigyek egy kis vazelint, hogy játék előtt lekenjük.

Szerintem négy házzal odébb is hallhatták a sziklát, ami lezuhant a szívemről, és a második felest már fiammal ittam meg.

Miután az asszonyt megnyugtattam, neki már nem mondtam el, de számomra van egy tanulsága a történetnek. Tudomásul kell vennünk, hogy a mi gyermekeinknek már más az elképzelése munkáról, karrier-ről, és szabadidejükben egyáltalán nem biztos, hogy trenderlivel játszanak...

Spánn